

In het Europa van de 28 landen staan banen, groei en investeringen voorop. De interne markt moet verder versterkt worden. Het bevorderen van arbeidsmobiliteit en het creëren van een kapitaalmarktunie zijn belangrijke speerpunten. In dit kader zijn er ook diverse concrete voorstellen vanuit 'Europa' die de pensioenpraktijk raken. Een kijkje over de grens.

Actief Europa

In deze bijdrage bespreek ik de belangrijkste en meest actuele voorstellen vanuit 'Europa' die van belang zijn voor de pensioenpraktijk. Daarbij deel ik enkele van mijn persoonlijke observaties en opinies.

PENSIOENFONDSENRICHTLIJN Aangepast

De Europese Pensioenfondsenrichtlijn is aangepast en uitgebreid. De Richtlijn is op 12 januari 2017 van kracht geworden en de lidstaten hebben twee jaar de tijd om de Richtlijn om te zetten naar hun eigen nationale wet- en regelgeving. In Europa staat deze Richtlijn bekend als de IORP Directive. 'IORP' is het Europese compromis voor het begrip pensioenfonds en staat voor *Institution for Occupational Retirement Provision*.

In het kader met 'Weetjes' heb ik de bestaande en de aangepaste Richtlijn met elkaar vergeleken. De aangepaste Richtlijn is groter. We gaan van 24 artikelen naar maar liefst 67 artikelen. Ook worden er veel meer inleidende achtergronden en uitgangspunten gegeven: het aantal overwegingen is van 40 gestegen naar 81. De lidstaten moeten nu de artikelen omzetten naar eigen wet- en regelgeving. De veranderingen zitten met name in de hoek van de governance, het risk management en de communicatievereisten.

WAARDERINGSVEREISTEN BLIJVEN ZOALS ZE ZIJN

Er zijn geen aanscherpingen op het gebied van de waardering van de pensioenverplichtingen en de fi-

nanciering daarvan. De voorstellen om naar marktwaardering voor pensioenen te gaan, zijn al eerder geparkeerd, nadat er behoorlijke kritiek op de plannen is geleverd. Naar mijn mening waren de voorstellen voor Nederland niet direct slecht geweest. Wij zitten met het FTK immers al op marktwaardering. Toch ben ook ik van mening dat de plannen onvoldoende goed waren, omdat ze onvoldoende recht deden aan verschillen in pensioentoezegging (zie ook het discussiepaper *Clarity before Solvency* (mei 2015) van de Actuarial Association of Europe). Zo werden zachte pensioenen gewaardeerd alsof ze hard waren. Overigens doen we dat feitelijk zelf ook.

EIGEN-RISICOBEOORDELING

Voor de aangescherpte governance- en risk management vereisten verwacht ik geen grote issues voor Nederland. Hier betaalt zich uit dat wij op deze punten voorop lopen vergeleken met vrijwel alle andere lidstaten in Europa.

Ik ben wel benieuwd naar de nieuwe vereisten van de eigen-risicobeoordeling. Niet zozeer voor Nederland, want naar mijn mening voldoen we al in hoge mate en misschien wel volledig aan de vereisten. In andere landen is dat echt anders. Ik vind het goed dat nu overal besturen van pensioenfondsen een goede eigen-risicobeoordeling moeten opstellen. Dit gaat naar mijn verwachting bijdragen aan meer inzicht bij de bestuurders en, belangrijker nog, aan vollediger communicatie naar de verzekerden.

WEETJES

IORP I

- Directive 2003/41/EC
- 'on the activities and supervision of institutions for occupational retirement provision'
- 33 pagina's
- 40 overwegingen
- 24 artikelen
- ratio artikelen/overwegingen 0,60
- Geen hoofdstukken

IORP II

- Directive (EU) 2016/2341
- 'on the activities and supervision of institutions for occupational retirement provision (IORPs)'
- 49 pagina's (+48%)
- 81 overwegingen (+103%)
- 67 artikelen (+179%)
- ratio artikelen/overwegingen 0,83 (+38%)
- VI hoofdstukken (+∞%)

COMMUNICATIEVEREISTEN EEN STAP TERUG?

Op het punt van de communicatievereisten hebben we nog wel een harde noot te kraken. Daar waar wij net onze regelgeving hebben aangepast om Pensioen 1-2-3, gelaagde informatieverstrekking, mogelijk te maken, blijkt dat strijdig te zijn met de vereisten van de Richtlijn.

De Richtlijn schrijft voor dat het pensioenoverzicht alle informatie moet bevatten. Dit zou grosso modo de weg terug betekenen naar het uitgebreide UPO dat we enkele jaren geleden hadden. Gedragseconomische studies hebben uitgewezen dat dit niet de beste manier van communiceren is. Beter kan een goed leesbaar, beknopt overzicht worden gegeven, met vervolgens de mogelijkheid om meer detail te krijgen in de volgende communicatielaag. De Richtlijn voorziet erin dat de lidstaten regelmatig informatie en ervaringen uitwisselen, om zo samen 'beste praktijken' op de gebieden van de Richtlijn te ontwikkelen. Ik hoop van harte dat we erin slagen onze gelaagde aanpak geaccepteerd te krijgen in Europa. Zelf probeer ik mijn steentje daaraan bij te dragen, door hier aandacht voor te vragen als lid van de stakeholder groep van de Europese toezichthouder, EIOPA.

PROCEDURES GRENDOERSCHRIJDENDE ACTIVITEITEN

In het kader van de arbeidsmobiliteit zijn ook de artikelen voor grensoverschrijdende activiteiten aangepast en uitgebreid. Als een pensioenregeling van het ene land uitgevoerd gaat worden in een ander land, moeten de toezichthouders van beide landen goed samenwerken om duidelijkheid te krijgen over waar het precies om gaat. Op dit moment wordt er hard

gewerkt aan het aanpassen van het protocol van Boedapest, waarin de samenwerking op dit vlak tussen de nationale toezichthouders en ook EIOPA is beschreven. Mijn indruk is dat getracht wordt om tamelijk *hands-on* afspraken te maken, die grensoverschrijdende activiteiten soepeler mogelijk maken. Overigens krijgt EIOPA bij een meningsverschil over een grensoverschrijdende overdracht de mogelijkheid om tussen de toezichthouders te bemiddelen.

AANDACHT VOOR ESG- EN GENERATIERISICO'S

Op verschillende plaatsen in de Richtlijn wordt nu ook expliciet aandacht gevraagd voor milieu-, sociale en governance (ESG)-risico's met betrekking tot de beleggingsportefeuille en het beheer daarvan. Hier kunnen we ook in ons eigen land, de goede uitzonderingen daargelaten, meer aan doen. Waar we in Nederland al wel veel oog voor hebben, zijn de eventuele effecten van beleidsbeslissingen op verschillende generaties. De Richtlijn geeft dit nu als uitgangspunt bij de werkzaamheden van pensioenfondsen en vraagt als algemeen beginsel te zorgen 'voor een billijke spreiding van risico's en voordelen over de generaties'.

PAN-EUROPEES PERSOONLIJK PENSGEN (PEPP)

De Europese Commissie heeft op 29 juni een voorstel voor Pan-Europees Persoonlijk Pensioen (PEPP)-producten gepresenteerd (*Commission proposal for a regulation on a pan-European personal pension product (PEPP)*). PEPP heeft betrekking op derde pijler pensioenen. Voor dit voorstel voor een nieuwe Europese Richtlijn geeft de Commissie vier redenen (zie presentatie van de Europese Commissie aan EIOPA tijdens de *Occupational Pensions Stakeholder Group Meeting* in Frankfurt, 5 oktober 2017):

1. Demografische uitdagingen
2. Bijdragen aan de creatie van een kapitaalmarktenunie
3. Creëren van één interne markt voor derde pijler pensioen
4. Verbeteren van kostenefficiëntie.

TRANSPARANTIE VERBETEREN

Persoonlijke pensioenproducten zijn vaak niet transparant over kosten en de hele communicatie/informatie naar de verzekerden toe laat vaak te wensen over. In eigen land lijkt dit nu redelijk op orde (alhoewel we nog steeds een enorme nasleep hebben van wat we de woekerpolisaffaire zijn gaan noemen). Het PEPP-initiatief zou de mogelijkheid bieden om onze 'beste praktijken' ook in andere lidstaten te gaan inzetten.

UNIEKE AANBEVELING VOOR BELASTINGHEFFING

Belastingheffing speelt bij pensioenproducten altijd een grote rol. Belastingen zijn, net zoals het arbeids- en sociaalrecht, bevoegdheden van de lidstaten en niet van Europa. Juist omdat belastingheffing bij pensioenproducten zo'n grote rol speelt, doet de Europese Commissie in dit geval wel de aanbeveling om voor PEPP het zogenoemde EET-systeem te gebruiken. Eigenlijk is dat het systeem dat wij ook al kennen. De premie is aftrekbaar (eerste 'E' van *exempt*), de beleggingsrendementen zijn niet belast (tweede 'E') en de uitkeringen zijn belast ('T' van *taxed*). Veel lidstaten hanteren EET.

Toch zou mijn idee zijn om hier TEE van te maken. Eerst belasting betalen ('T'), daarna is alles vrijgesteld van belasting ('EE').

Het voordeel hiervan is dat de overheden eerder hun belasting krijgen en dat de consument bij pensionering niet met een ander belastingstelsel te maken krijgt als hij/zij in een ander land zou pensioneren. Dit laatste heeft ook als voordeel dat er op dit punt geen arbitrage gaat plaatsvinden: pensioneren in het land met de laagste belasting, terwijl een ander land een (hoge) aftrek heeft gegeven.

GARANTIE OP DE INLEG

Ter bescherming van de consument stelt de Commissie een inleggarantie voor in de default beleggingsmix. Hier is nog behoorlijk wat discussie over. Vrijwel dagelijks ontvang ik e-mails over dit punt. Consumentenorganisaties en verzekeraars willen graag deze

garantie. Andere belanghebbenden kijken daar vaak anders tegenaan.

Mijn idee is dat een nominale garantie over 30-40 jaar, geen werkelijke garantie biedt. Dit komt door het inflatiespook. Over zo'n lange periode is de kans groot dat de koopkracht uitgehold wordt.

De huidige omstandigheden, met de historisch lage rente maken een garantie ook nog eens duur. Ik begrijp dat voor de consument een garantie dat hij altijd zijn inleg terugkrijgt iets geruststellends heeft. Maar economisch is het duur en de consument zal alsnog zwaar teleurgesteld zijn als voor dat geld nog maar de helft minder aan boodschappen gedaan kan worden dan verwacht.

POSITIEF OVER VOORSTEL

Toch ben ik positief over het PEPP-voorstel. Het gaat de consument in Europa sterker maken. De consument gaat betere informatie krijgen, hoeft minder kosten te betalen en krijgt een simpel rechttoe recht-aan product om voor de oudedag te sparen, daar waar zowel de eerste als de tweede pijler terugtrekkende bewegingen laten zien in het aandeel in de totale oudedagsvoorziening.

OVERIGE ONTWIKKELINGEN

Er zijn nog enkele andere interessante ontwikkelingen, die hier helaas niet in meer detail besproken kunnen worden.

Er is een evaluatie op het werk en de bevoegdheden van de Europese toezichthouders gaande. De kans is groot dat de Europese toezichthouders meer macht gaan krijgen om hiermee een echt Europees breed beleid te kunnen faciliteren en de Europese kapitaalmarktenunie te kunnen ondersteunen. In januari 2018 moeten alle lidstaten voldoen aan de aangepaste richtlijn voor betalingsdiensten (in het Engels: *Payment Services Directive 2*, PSD2). De consument gaat zelf baas worden over zijn betalingsgegevens. Dit betekent dat hij/zij ook zelf al deze gegevens, eventueel via verschillende banken, bij elkaar kan brengen.

Dit betekent dat er voor pensioenadvies een grote bron van data beschikbaar komt om een huishouden te analyseren en te bekijken welke behoeften er zijn. Consumenten kunnen dan sneller en vollediger inzicht krijgen in hun eigen situatie en daar ook beslissingen op baseren of meer of minder gespaard zou moeten worden voor later.